

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้า
2. การเลือกตัวอย่างประชากร
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และทักษะกระบวนการ จากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)
3. ศึกษาวิธีสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน จากหนังสือ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน

การเลือกตัวอย่างประชากร

ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างประชากรครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยการเลือกตัวอย่างประชากรจาก

โรงเรียนที่ยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร 8 กลุ่มโรงเรียน เลือกมาเพียงกลุ่มละ 1
โรงเรียน แต่ละโรงเรียน เลือกตัวอย่างประชากรครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้นมาระดับชั้นละ 1 คน คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 จำนวน 1 คน ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 คน
และครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 คน รวมได้จำนวนตัวอย่าง
ประชากรครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนละ 3 คน จาก
จำนวนโรงเรียน 8 โรงเรียน ได้จำนวนตัวอย่างประชากรครูทั้งสิ้นรวม 24 คน
ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างประชากรครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

กลุ่มโรงเรียน	จำนวน โรงเรียน	จำนวนตัวอย่าง ประชากร โรงเรียน	จำนวนตัวอย่าง ประชากรครู 3 ระดับชั้น
1	13	1	3
2	11	1	3
3	11	1	3
4	12	1	3
5	18	1	3
6	14	1	3
7	13	1	3
8	11	1	3
รวม	103	8	24

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทย ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. กำหนดรูปแบบการสังเกตพฤติกรรมการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการของครูภาษาไทย ซึ่งเป็นแบบสังเกตการสอนแบบตรวจสอบรายการ (check list) ระบบบันทึกพฤติกรรมหลายด้าน (sign system) คือ มีรายพฤติกรรมต่าง ๆ ที่คาดว่าครูจะปฏิบัติในแบบสังเกตพฤติกรรม เพื่อให้ผู้สังเกตตรวจสอบรายการพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในขณะสังเกตการสอน โดยให้ข้อสุดท้ายของทุกเรื่องระบุพฤติกรรมอื่น ๆ เพิ่มเติม ในการนี้ที่ครูปฏิบัติแต่ไม่มีรายการตรวจสอบกำหนดไว้ให้เห็นเครื่องมือ ซึ่งผู้สังเกตจะเป็นผู้บันทึกพฤติกรรมที่ครูได้ปฏิบัติ โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องครั้งที่สังเกต โดยไม่คำนึงถึงความถี่ของพฤติกรรมที่ปรากฏในแต่ละครั้งที่เข้าสังเกต กล่าวคือ ในระหว่างการสังเกตการสอน 1 ครั้ง หรือ 1 คาบเรียนนั้น ไม่ว่าจะเกิดพฤติกรรมการสอนรายการใดกี่ครั้งก็ตาม ผู้สังเกตจะทำเครื่องหมาย / ลงในช่องครั้งที่สังเกตได้เพียง 1 เครื่องหมายเท่านั้น

2. กำหนดรายการพฤติกรรมการสอนภาษาไทยโดยใช้ทักษะกระบวนการลงในแบบสังเกตพฤติกรรม มีรายการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1	ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น	จำนวน 10 ข้อ
ขั้นที่ 2	คิดวิเคราะห์วิจารณ์	จำนวน 8 ข้อ
ขั้นที่ 3	สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย	จำนวน 6 ข้อ
ขั้นที่ 4	ประเมินและตัดสินใจเลือกทางเลือก	จำนวน 10 ข้อ
ขั้นที่ 5	วางแผนและกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ	จำนวน 10 ข้อ
ขั้นที่ 6	ปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์	จำนวน 9 ข้อ
ขั้นที่ 7	ประเมินระหว่างปฏิบัติ	จำนวน 6 ข้อ
ขั้นที่ 8	ปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอ	จำนวน 7 ข้อ
ขั้นที่ 9	ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ	จำนวน 9 ข้อ

3. นำแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและปรับปรุงแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. นำแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่อีกกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีผู้ช่วยวิจัยที่ได้ศึกษา เรื่องการใช้ทักษะกระบวนการในการสอนภาษาไทย และมีความเข้าใจวิธีใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนเป็นอย่างดี เป็นผู้เข้าร่วมสังเกตการสอนด้วย 1 คน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ทำความเข้าใจแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนที่สร้างขึ้นในแต่ละข้อให้เข้าใจตรงกัน และตรงกับความเป็นจริงตามหลักวิชา จากนั้นนำแบบสังเกตการสอนไปทดลองสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยที่ไม่ใช่อีกกลุ่มตัวอย่าง ประชากร 3 ครั้ง โดยการบันทึกข้อมูลนี้ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะเป็นอิสระจากกัน ไม่มีการปรึกษานัดคุยกันระหว่างการสังเกตการสอน

การบันทึกพฤติกรรมการสอนจากการสังเกต จะบันทึกเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนตามรายการที่กำหนดไว้ในแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน โดยไม่คำนึงถึงความถี่ของเหตุการณ์ที่ปรากฏในแต่ละครั้งที่เข้าสังเกต พฤติกรรมใดไม่มีในแบบสังเกต จะบันทึกลงในช่องอื่น ๆ แล้วนำผลการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยมาคำนวณหาค่าความเที่ยงตามวิธีการของวิลเลียม เอ สกอตต์ (William A. Scott) ซึ่งค่าความเที่ยงของการสังเกตจะแปรผันจะอยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 และค่าความเที่ยงที่ วิลเลียม เอ สกอตต์ (William A. Scott อ้างถึงใน ทองสุข รวยสูงเนิน, 2525) กล่าวว่า จะใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูได้นั้น ไม่ควรต่ำกว่า 0.85 จากผลการคำนวณหาค่าความเที่ยงของการสังเกตระหว่างผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย พบว่าค่าความเที่ยงมีค่า 0.975 ซึ่งค่าความเที่ยงนี้ถือว่าแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนสามารถนำไปใช้สังเกตพฤติกรรมการสอนของครูได้

ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามที่สุภาวาศเขียน (2525) ได้รวบรวมสูตรการคำนวณไว้ โดยผู้วิจัยใช้สูตรการหาค่าความเที่ยงของ วิลเลียม เอ สกอตต์ (William A. Scott) ดังนี้

$$\pi = \frac{Po - Pe}{1.00 - Pe}$$

π แทน ค่าความเที่ยงของการสังเกต

Po แทน ค่าความแตกต่างระหว่าง 1.00 กับผลรวมของความแตกต่างระหว่างสัดส่วนของผู้สังเกต 2 คน

Pe แทน ผลบวกของกำลังสองของค่าสัดส่วนของคะแนนจากลักษณะที่สังเกตได้สูงสุดกับค่าที่สูงรองลงมา

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตเหตุการณ์การสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
6. นำแบบสังเกตเหตุการณ์สอนฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัย โดยผู้วิจัยไปสังเกตด้วยตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อนำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงอธิบดีกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ออกหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากกองการมัธยมศึกษาไปติดต่อกับโรงเรียนด้วยตนเอง เพื่อขอความร่วมมือในการสังเกตเหตุการณ์การสอนของกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยเข้าพบหัวหน้าหมวดภาษาไทย และครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อรวบรวมตารางสอน และจัดตารางการสังเกตการสอน
3. ผู้วิจัยแจ้งตารางการสังเกตการสอนให้ครูผู้สอนทราบล่วงหน้า เพื่อให้การสังเกตการสอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
4. ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการสอนจริงในห้องเรียนขณะที่ครูทำการสอนปกติ

โดยผู้วิจัยจะอยู่ในห้องเรียนและสังเกตพฤติกรรมตลอดเวลา ไม่ทำการรบกวนหรือกระทบกระเทือนต่อการสอนของครูผู้สอน และบันทึกผลการสังเกตลงในแบบสังเกต ผู้วิจัยทำการสังเกตการสอนครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 24 คน โดยทำการสังเกตการสอนกลุ่มตัวอย่างประชากรคนละ 4 ครั้ง ครั้งละ 1 คาบเรียน รวมการสังเกตการสอนทั้งสิ้น 96 ครั้ง หรือ 96 คาบเรียน

5. การบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนตามแบบสังเกตพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยไม่คำนึงถึงความถี่ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งที่เข้าสังเกต แต่จะบันทึกว่าครูได้ปฏิบัติพฤติกรรมหรือไม่เท่านั้น กล่าวคือ ในระหว่างการสังเกตการสอน 1 ครั้งหรือ 1 คาบเรียน ไม่ว่าจะเกิดพฤติกรรมการสอนรายการใดก็ตาม ผู้สังเกตจะทำเครื่องหมาย / ลงในช่องครั้งที่สังเกตได้เพียง 1 เครื่องหมายเท่านั้น ในการสังเกตพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติ แต่ไม่มีรายการตรวจสอบกำหนดไว้ในแบบสังเกตพฤติกรรม ผู้สังเกตจะเป็นผู้บันทึกพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติลงในช่องอื่น ๆ ที่จัดเตรียมไว้ในแบบสังเกต ผู้สังเกตจะทำการสังเกตการสอนครูผู้สอนภาษาไทยที่เป็นตัวอย่างประชากร 24 คน คนละ 4 ครั้ง รวมการสังเกตการสอนทั้งสิ้น 96 ครั้ง เมื่อบันทึกข้อมูลจากการสังเกตการสอนจนครบแล้ว จึงนับจำนวนความถี่รวมของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นรายข้อมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตที่บันทึกผลการสังเกตการสอนแล้ว โดยนำรายการของพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนที่ปฏิบัติเป็นรายข้อ มาหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง โดยใช้สูตรการหาค่าร้อยละที่ประคอง กรรมสูตร (2530) เสนอไว้ ดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนครั้งของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น}}{\text{จำนวนครั้งทั้งหมดที่ทำการสังเกต}} \times 100$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย